

Dansbanan i Krokbornsparken

Hällefors 9:52, Hällefors socken, Hällefors kommun, Västmanland

Restaurering av rotundan, år 2006

Charlott Hansen

Örebro läns museum
Rapport 2006:19

Översiktlig beskrivning

Dansbanan är belägen i Krokbornsparken, i Hällefors, som anlades redan 1796 på initiativ av bergsrådet Detlof Heijkenskiöld. Parken var redan då en folk- och nöjespark. Sedan år 1996 är parken förklarad som byggnadsminne med bland annat skyddsföreskrifter för dansbanan. Dansbanan uppfördes 1929 när Folkets Hus i Hällefors arrenderade parken. Den utgör en central del i parken och vittnar om den funktion parken haft under flera sekler.

Arbetena med att restaurera dansbanan påbörjades under år 2005 då fönstren åtgärdades med hjälp av statligt byggnadsvårdsbidrag. Även under år 2006 har Hällefors kommun erhållit statliga medel i form av byggnadsvårdsbidrag för fortsatt restaurering av dansbanan. Arbetena har skett enligt Länsstyrelsens beslut, 051205 och påbörjades i april, år 2006 och avslutades i oktober samma år. Arbetena har följts av antikvarisk kontrollant och utförts enligt de skriftliga anvisningar som lämnades då arbetena påbörjades. Anvisningarna har kompletterats muntligt under arbetets gång. Slutbesiktning av arbetena skedde 061107 då det kunde konstateras att arbetena var väl utförda och på ett antikvariskt godkänt sätt.

Administrativa uppgifter

<i>Fastighetsbeteckning:</i>	<i>Hällefors 9:52</i>
<i>Fastighetsägare:</i>	<i>Hällefors kommun</i>
<i>Bidrag:</i>	<i>245 000kr, motsvarande 57% av den totala kostnaden</i>
<i>Byggentreprenör:</i>	<i>Jonny's måleri, Filipstad</i> <i>J Lindéns Bygg & Skiffertaksteknik AB</i>
<i>Antikvarisk kontroll:</i>	<i>Örebro läns museum</i> <i>Charlott Hansen, år 2006</i>
<i>Utförandeperiod:</i>	<i>april-oktober år 2006</i>

Länsmuseets handlingar i ärendet

<i>Diarienummer:</i>	<i>2005.220.325</i> <i>- antikvarisk rapport 2005:11 ang. renovering av fönster</i> <i>- slutbesiktningsprotokoll, 051207</i> <i>- beslut från Länsstyrelsen ang. restaurering, 051205</i>
<i>Registrerade bilder:</i>	<i>OLM_2006_25_1-21: Charlott Hansen, år 2006</i>

Omslagsfoto: Dansbanan efter restaurering, Charlott Hansen, OLM_2006_25_21, år 2006

Utförda åtgärder

Dansbanan bestod av två delar, en rotunda, som innehåller själva dansbanan med en scen samt en tillbygd del, på norra sidan, i form av en entré till ett mindre utrymme bakom scenen.

Rotundan bestod av en sexkantig byggnad där fasaden delas upp av listverk. Den nedre delen av fasaden var smyckad med lövsågade spjälor. Fasadens övre del bestod av stora fönster med små rutor och oregelbunden spröjsindelning. Taket var täckt med ett falsat plåttak, målat i en ärggrön kulör.

På en svartvit bild från omkring 1920 ser det ut som om taket skulle vara belagt med skiffer. Kulörerna på dansbanans olika delar av trä var svåra att avgöra då bilden var svartvit. Tydligt var dock att panelen under fönstren omgavs av ett mörkare listverk och att dörrarna var mycket ljusa.

Rotundan före åtgärder

Panel

Partiet under fönstren bestod av liggande panel med stående lövsågade spjälor. Panelen var målad med plastfärg i en gul kulör. Syllstocken var målad i en gråblå kulör och listen ovanför panelen var målad i en vit kulör. "Knutbrädorna" som delar av de sex sidorna på dansbanan var vitmålade. Panelen under takfoten var målad i en blå kulör liksom takfotsbrädan. Mellan takfoten och panelen löpte en smal list som var målad i en grågrön kulör. Takfotsbrädan var på vissa ställen rötskadad.

Vid första besiktningen togs en av spjälorna bort och då återfanns en ockragul kulör. På syllstocken återfanns ingen annan kulör under den befintliga. Det visade sig att listverket runt fönstren liksom knutbrädorna var tidigare var engelskt röda då den befintliga färgen skrapades bort. Den smala listen mellan fasad och takfot visade också spår av engelskt rött. Panelen under takfoten visade spår av samma ockragula kulör som panelen under fönstren, under dagens blå.

Tak

Taket bestod av ett falsat plåttak med förskjutna skarvar. Plåten var målad med linoljefärg i en ljust ärggrön kulör. Det fanns inga spår av blymönja eller annan rostskyddsfärg. Färgen flagade och plåten var angripen av rost fläckvis. Det var endast ytrost.

Dörrar

De tre pardörrarna var målade i en ljust gråblå kulör. Under fanns färgskikt i mer grågröna och gröna nyanser. Samtliga mycket ljusa. Underst fanns en skarp blågrön kulör.

Övrigt

Under takfoten fanns en senare tillkommen infälld punktbelysning. Armaturen var monterad så att endast en cirkelformad mönstrad plastskiva fäst i panelen med en plastlist syntes. Plastskivorna saknades i flera fall och var på andra ställen skadad.

Hängrännor och stuprör fanns på dansbanans "framsida", den östra och södra delen. De var senare tillkomna med rundad krök och vitmålade. I hörnet vid tillbyggnaden läckte hängrännan i skarven varvid vatten stänkte på trappen nedanför och upp på entrédörren till tillbyggnaden. På norra och västra sidan fanns inget vattenavrinningsystem.

Rotundan efter åtgärder

Panel

Plastfärgen på panelen nedanför fönstren avlägsnades genom att den värmdes bort. För att slippa skrapa de lövsågade spjälorna föreslogs att de vändes så att endast sidorna behövde skrapas. Spjälorna var dock i dåligt skick och flertalet har därför nyttillverkats exakt lika de befintliga. Panel och spjälor målades med linoljefärg av märket Lasol i kulören guldocker 2A-94, enligt Riksantikvarieämbetets Linoljefärgslikare.

Även på övriga delar i trä värmdes färgen bort och målades med linoljefärg av märket Lasol. Listverket som tidigare var vitmålat målades i kulören engelskt röd 1A-48, enligt Riksantikvarieämbetets Linoljefärgslikare. I samma kulör målades den smala listen mellan fasad och takfot. Syllstocken målades i kulören NCS S6020-B. Den visade sig dock vara allt för klarblå och har därför på plats brutits med svart linoljefärg, av samma märke som övrig linoljefärg, för att få lika nyans som den befintliga.

Panelen under takfoten visade sig vara i dåligt skick när arbetena påbörjades. Den hade krupit ur sponten på grund av att den var för tunn och för att reglarna den var fäst i, satt för långt isär. Panelen i hela takfoten har därför ersatts med ny panel av god kvalité som utformats med lika avfasade kanter som den befintliga. Den nya panelen är dock något bredare och något tjockare. Fler regler har satts upp att fästa panelen i. Panelen har målats i kulören guldocker 2A-94, enligt Riksantikvarieämbetets Linoljefärgslikare.

Tak

Plåten var överlag i bra skick. Delar av undertaket, i den södra delen av byggnaden, var rötskadat. Det har lagats underifrån utan att man har behövt lyfta bort plåten. De delar som var rötskadade har avlägsnats och ersatts med nytt virke. Takfotsbrädan var så rötskadad att den byttes ut. Den har utformats exakt lika den befintliga. Takfotsbrädan har målats med linoljefärg, av märket Lasol, i samma kulör som den befintliga, NCS S5020-B. Någon annan kulör återfanns ej under den befintliga.

Färgen på plåttaket flagade vilket troligtvis berodde på att det skett en förtvålning mellan linoljefärgen och förzinkningen. Plåten vattenblästrades för att så mycket som möjligt av det befintliga färgskiktet skulle försvinna. Efter blästringen skrapades färg som rest sig bort. Eventuellt kvarvarande färg medförde en risk för att färgen skulle börja flaga på nytt. Därför avlägsnades så mycket som möjligt av färgen. Taket målades sedan med ett färgsystem från firman Introteknik AB. Plåten grundades med en metallprimer, mellanströks med Isospeed och slutströks med Isotrol Taktäck i kulören NCS S4010-G50Y. De första två färgskikten sprutades på och slutstrykningen skedde med roller samt pensel. Grundfärgen var en alkydbaserad färg med ett rostskyddspigment, zinkfosfat. Färgen som användes till mellanstrykningen var en färg baserad på tallolja vilket i detta fall accepterades då den torkar fortare än färger baserade på linolja. Den kortare torktiden förhindrade att bland annat skräp från omgivande tallar fastnade i färgen. Färgen som användes vid slutstrykningen var baserad på linolja för att få en yta lika den befintliga.

Fönster

En ny båge har tillverkats då den saknades. Den tillverkades lika de befintliga av en snickare vid namn Kent Hultman. Bågen målades med linoljefärg av märket Lasol i kulören kromoxidgrön 4A-GN83, enligt Riksantikvarieämbetets Linoljefärgslikare. Fönstret glasades med maskindraget glas, så kallat kulturglas.

Dörrar

Dörrarna skrapades rena från löst sittande färg och målades med linoljefärg, av märket Lasol, i kulören NCS S2005-G10Y, en grågrön kulör som var lik det näst understa färgskiktet. Den blev dock alltför ljus och bröt på plats med lite svart linoljefärg av samma fabrikat, för att få en kulör lik den tidigare. Denna kulör valdes då dansbanan på en bild från 1920-talet har mycket ljusa dörrar. Den skarpere blågröna kulören kan ha varit ursprunglig men dörrarna kan även vara återanvända och fått en ny färgsättning när de kom att användas till dansbanan.

Övrigt

De befintliga armaturerna renoverades av elektrikern Dan Persson. De infällda delarna målades vita för att få en bättre ljusreflektering. Lamphållarna byttes ut mot jordade hållare, helt nya ledningar drogs och ett nytt proppskåp för ytterbelysningen sattes upp. Plastskivorna som täckte armaturerna byttes mot nya skivor med näst intill lika mönster. De tillverkades något större och skruvades sedan fast i taket med spårskruv.

Nya häng- och stuprör i galvaniserad plåt monterades runt hela byggnaden. De nya rören var utformade med skarpa vinklar och falsade skarvar. De har ej målats vilket man om ett antal år när galven försvunnit kan överväga.

Tillbyggnaden före åtgärder

Panel

Panelen längst ner på väggen bestod av spjälor, utformade lika dem på rotundan, spikade på skivor av masonit. Masoniten i sin tur var monterad på liggande ohyvlade brädor. Denna del av fasaden var målad med plastfärg i en gul kulör.

Den övre delen av fasaden var klädd med liggande spontad panel målad med falurödfärg i den mörka kulören. De olika partierna delades av med en vitmålad horisontellt placerad list. Vitmålade var även knutarna. Syllstocken var målad i en gråblå kulör, lika rotundans syllstockar. Panelen under takfoten var målad i en blå kulör liksom takfotsbrädan. Mellan takfoten och panelen löpte en smal list som var målad i en grågrön kulör.

Fönster

På tillbyggnaden fanns fönster längst upp på fasaden. De utgjordes av mindre fönster, med vardera två lufter utan spröjs. Såväl bågar som karmar och foder var vitmålade.

Dörr

Dörren var klädd med karosseripanel utvändigt. Den var kraftigt rötskadad som en följd av att hängrännan ovanför läckte vatten som stänkte på trappan och upp på dörren.

Tillbyggnaden efter åtgärder

Panel

Spjälorna på den nedre delen av fasaden var, liksom på rotundan, i dåligt skick och de flesta har nytillverkats. Masonit och underliggande panel har plockats bort och ersatts med hyvlad panel lika den på rotundan. Detta berodde på att masoniten i sig är svår att måla på och få ett bra resultat. Då masoniten plockades ner visade det sig att delar av den underliggande panelen delvis var rötskadad. Bidragande orsak till att all panel plockades bort var att den ohyvlade panelen är svårare att måla och ger en helt annan karaktär än en hyvlad panel. Denna del av fasaden har målats med lika färg och i lika kulör som panelen under fönstren på rotundan.

Panelen ovanför har målats i falurödfärg, i den mörkare kulören. Färgen på listverket och knutarna värmdes bort och målades sedan med vit linoljefärg, av märket Lasol. Syllstocken har målats med lika färg och i lika kulör som syllstocken på rotundan. Färgen på panelen under takfoten värmdes bort och målades med linoljefärg bruten i kulören NCS S5020-B.

Fönster

Fönsterbågarna skrapades rena från löst sittande färg och då återfanns under dagens vita färgskikt en grön kulör, lika den på rotundans fönsterbågar. De har därför målats i kulören kromoxidgrönt 4A-GN83, enligt Riksantikvarieämbetets

Linoljefärgslikare. Färgen som användes var linoljefärg av märket Lasol. Karmar och foder målades med vit linoljefärg, av märket Lasol.

Dörr

Dörren var så pass dåligt skick att en ny dörr har tillverkats lika den befintliga av samma snickare som tillverkade fönsterbågen till rotundan. Den målades med linoljefärg, av märket Lasol, i kulören kromoxidgrön 2A-GN83, enligt Riksantikvarieämbetets Linoljefärgslikare.

En bit av syllstocken under dörren har bytts ut då den var rötskadad. Den har utformats lika den befintliga.

Vid slutbesiktningen diskuterades behovet av ett litet skärmtak ovanför dörren då det fortfarande stänker upp vatten på dörren.

Antikvariska reflektioner

Färgsättningen på dansbanan har förändrats. Rotundan har fått vad som troligtvis var den ursprungliga färgsättningen medan förändringarna i färgval varit färre på tillbyggnaden. En återgång till vad som troligtvis var den ursprungliga färgsättningen har eftersträvats även på tillbyggnaden. Tillbygganden har inför dessa åtgärder setts som en egen del som får representera tiden då den tillkom vilket medfört vissa skillnader mellan delarna. Ett exempel på detta är mötet mellan den gula panelen under takfoten på rotundan och den blå dito på tillbyggnaden. Trots detta smälter de två delarna väl ihop genom viss gemensam färgsättning och genom att tillbygganden då den byggdes anpassades efter rotundan.

Färgvalet kan diskuteras till viss del på rotundan. På den äldre bilden är det svårt att avgöra kulörer då det är ett svartvitt foto. Att skrapa fram underliggande färgskikt visade sig svårt på vissa partier då det fanns mycket lite färg kvar som till exempel på takfotsbrädan. Den är hårt utsatt och färgen kan ha försvunnit helt eller den kan även ha blivit utbytt. En fundering fanns på om syllstocken tidigare varit engelskt röd och att den blå kulören tillkommit i samband med en ny färgsättning. Någon annan kulör än den blå återfanns dock ej.

Bildbilaga

Före åtgärd

Foto: Charlott Hansen, Örebro läns museum OLM_2006_25_ 1-21

Efter åtgärd

Foto: Charlott Hansen, Örebro läns museum OLM_2006_25_ 1-21

Fotoprotokoll

Acc. nr: OLM_2006_25_1-21

Plats (Gårds- by- och tätortsnamn): Dansbanan i Krokbornsparken

Socken (eller församling): Hällefors socken

Gata/kvarter/fastighet: Hällefors 9:52

Kommun: Hällefors kommun

Län: T

År: 2006

Motiv: Restaurering av dansbanan i Krokbornsparken

Bild 1-2: Tillbyggnaden före restaurering

Bild 3-5: Dansbanan före restaurering

Bild 6: Dörrar före restaurering

Bild 7-8: Dansbanan före restaurering

Bild 9: Entrédörr i tillbyggnaden före restaurering

Bild 10-11: Taket före restaurering

Bild 12: Takfot före restaurering

Bild 13: Dansbanan före restaurering

Bild 14: Dansbanan interiört

Bild 15: Dörrar efter restaurering

Bild 16: Armaturer efter restaurering

Bild 17: Tillbygganden efter restaurering

Bild 18-19: Nyttillverkad dörr i tillbyggnaden

Bild 20-21: Dansbanan efter restaurering

Fotograf: Hansen, Charlott

Övrigt: diarienummer: 2005.220.325